۲۰۱ ایکنجی دوره

آذربایجان

۵ شنبه ۲ خرداد ۱۳۲۵

قیمتی ۵۰ دینار

آیره	آبلیک	۱۲۰	ریال
۶	آیه	۶۵	۰
۳	۰	۳۰	۰

مدیر : غلی خلخالی

اداره‌نین محلی ستارخان خیابانی

بو روزنامه آذربایجان دموکرات فرقه‌سی‌نین اورقانیدیر

علاء‌نین فتنه‌لی تحریکاتی

مرموز سیاستلرینی که اویونبازی، لوز فتنه‌لی تحریکاتیندان ال چکمک ایستمیر.

دی یتلره گوره بو خوش ظاهر و مرتجع عنصر لوز آنتریک ولشتای ایله بین‌المللی سیاستی قاراتیغلاشدیرماق و دنیا صلح سه‌وین خلقلرینی قورخولی اوچوروما دوغرو آپارماق ایسته‌ییر.

…

آقای دکتر جاوید ین

مرالله ده ایندیکی نطق

…

قطعنامه

…

تهرانا اعزام اولونان هیئت

ایران باش وزیری آقای قوام السلطنه‌نین صلاح دیدی و آذربایجان ملی حکومتی‌نین باش وزیری آقای پیشه‌وری‌نین تعیینی ایله، آذربایجان ملی حکومتی‌نین ایش وزیری آقای جاوید‌نین تحت ریاستینده و مراغه فرماندداری آقای آذربادگان و باش وزیرلیگین مشاور مخصوصی علی زاده‌نین عضویتی ایله بیر هیئت، آذربایجان مرکزی ایله دولت قرارلارینین تصرفینه رسیدگی ایتمک مذاکره‌ری ایله ... قومیسیوندا شرکت ایتمک اوچون، تهرانا اعزام اولوندی.

کردلر

کردستان

…

مملکت خبرلری

…

دانشجولارین امتحانلاری

…

رسامدار جمعیتی تشکیلی

…

کردستانین تاریخیندن بیر خلاصه

…

کردستان

اول صحیفه‌ده

عثمانلی ایمپراطورلیغی تشکیل اولان مالقلا داها چوخون تاریخ بویی کردستان ایران و عثمانلی دولتلری آرا سیندا بویوک رول‌لار اوینادی . بوندان سونرا کردستان‌دا بکلر و طایفه‌لر باشچیلیقی بارانندی و عثمانلی حکومتی بو تدبیری ایله ایشکله کردستانی راضی ساخلادی .

۱۸ و ۱۹ نجی عصرلرده عثمانلی دولتی ایسته‌دی که کردلر داها استقلال و آزادلیقلارینی الدن آلسین . بو مقصده باعث اولدی که کردلر طرفیندن بیرچوخ حرکت‌لر عمله گلدی . بو حرکت کرد تاریخینده اوزونه گوره ساده دیر . بو حرکتلرین بیرینجیسی که عبدالرحمن پاشانین باشچیلیقی ایله باشلانمیشدیر و ۱۸۱۲ ـ ایلده وقت باشلانمیشدیر . او عثمانلی و ایران دولتلرینین استفاده‌سینه کرد استقلالینی احیاء ایتمک لیکن سونرا بعضاً حاکم طرفیندن بیر محاربه‌ده مغلوب اولدی . داها بوندان سونرا کردلرین قربینی بو کیمی حرکت‌لر و خوروش لردن عبارتدر که اونلار هرحالدا تول استقلالارینی الده ایتمکدن ترتیب ناطلاعلارا بیر بو لاقلارین مقصدلی اولمادیغی گوره عمومیتله خوج و بیربیریله آنجاق گوچسیزلیک دیا محاربه‌سی کرد لر ایچون بویوک ضررلر ممله ایتدی . اونلاردن چوخ عده‌لری عثمانلی دولتینین محاربه‌لرینده آرادان گتدیلر . کردستان آلرینی چوخ تیرلر و شغل چیبر تاریخده اونون هامان مهم فصلی کردلرین استقلالیت حرکتلریندن عبارتدر که دی اوزو آیریجه عنوانلا یازیریق .

کردستان استقلالیت حرکتلری

کرد عشیرتلرینده احمد خانی آدلی بیر شاعر ، ۱۷ نجی عصرده کرد لرین استقلال چیلیغی لازمیندان ایشتمیش بیر نجی دفعه بوتون کردلرینی دنیایه بیرلیک موقعیه دعوت ایتمیشدیر . ۱۹ نجی عصرین اواخرینده‌قلعلار اولموشدور . ۳۹ ایل سونرالار یعنی ۱۸۹۲ نجی ایلده بیرینجی دفعه اولاراق کردلرین کردستان آدلی روزنامه‌لری چیخمیشدیر . ۱۹۰۸ نجی ایلده استانبولدا کرد عسکرلری آدلی بیر ده جمعیت تشکیل اولموشدور . لیکن بیر ده ۱۹۱۸ ـ نجی ایلده کرد ملی فرقه‌سی آدلی و سونرا استقلال عینی کردلری وجوده گتیرمیشدیر . بو فرقه کردلر طرفیندن آزاد کرد و ملتی آدلی ساسیمیسی چاپ ایتمیشدیر . ۱۹۲۰ نجی ایلده سیور معاهده‌سی امضالانمیش و بو معاهده کردلر حقلری تصدیق ایدیلمیشدیر . بو معاهده‌نین ۶۲ و ۶۴ نجی ماده‌لری کردلرین مستقل حکومت‌لر یاراتمالارینی نظره آلمیشدیر . لیکن بو معاهده عملی اولمادی . سونرا ملتی اونلارین تعریفلرینی کردلری آلدادی . هر حالدا بو معاهده زورلا آرادان گوتورلدی و لوزان کنفرانسینده اونون یرینه امضالاندی که او کردستانی تمام دولت آراسیندا تقسیم ایتدی و ماهیه‌سینه کرد استقلالییتی آرادان آپاردی . بو حقلری سیاست‌لاری هم کردستانی تقسیم ایتدی و دولتلره ملحق اولدی . لیکن کردلرین حرکتلری و اونلارین قیامی‌لار بو ماده‌دن بیرده چیخدی . لوزان معاهده‌سینین ۳۸ نجی ماده‌سینین ۳ نجی معنی ایله آیریجه که کردلرین مذهب ، دیل و ملیتلرینی ملاحظه ایتمه‌دن اونلارا آزادلیق ویره‌جکدیر دینه بو تعهدی یالنیز ترکیه قرار آلمیشدی . کردلر بو ماده‌نین اعتراض ایتدیلر . کردلر آکتابادان ملیونلاری اولمایه بویوک نهضت اولوبدور ایتدیلر ۱۹۲۴ نجی ایلده شیخ سعید بو سوزلرله دیار بکر ده حصار آچدی . بو که قارداش‌دار اولبیر شرف ایده . بو زمان ایسه بویوک حرکات و قیاملار اولوندی لیکن سطح بیر تشکیلاتلی اولماماسی و واحد بیر قوماندانین یاراتماماسی باعث اولدی که کردلر مغلوب اولدولار ویلیه بله ایل لرجه‌کدی که بو حرکت آرادان آپاریلمیش . ۱۹۳۰ نجی ایلده ایسه احسان نوری پاشا باشچیلیقی ایله آغری‌داغدا محاربه‌لر اولدی لیکن کردلر بیر داها مغلوب اولدولار . بیله لرده ۱۹۳۸ نجی ایلده ساختا سیلوی قیاملارینا دوام ایتمیشدی .

بوللار عمومی گوستریر که کرد خلقی ناحیه تول آزادلیق اوغروندا مبارزه‌ده بولونوبدور و هیچ بیر وقت ماوس اولمامیشدیر . هرحالدا بیر زمان انگلیس لر شنابب سلطه‌سیندن استفاده شیخ محمود آدلی بیر کرد ایشچیبیلاری لیکن انقلابینی ۱۹۲۳ ده بیر دولت اولدی که چوخ آز مدت سونرا آرادان گتدی ۱۹۳۰ دا انگلیس و عراق آراسیندا باغلانان معاهده کردلر ایچون گتیرمگلی و اداری امتیازات ویریلدی لیکن عملده بو چوخ اشکال و اختلافلار تولید ایتدی .

سوویت اتفاقیله اولان بوتون کردلر بویوک امتیازات اله ایتمیشلر اونلار شهر ایلاری تصنیفنده واحد جمهوریت یاراتدیلار . لیکن بو ترک ارمنی ، پاشالیقدان سونرا ابلاری سیاسی و اداری استقلالینی الده ایتدیلر . ایراندا ایسه کردلرین ان بویوک سازلی مرکز ایدی . چوخلی کرد دهاتینده مطبوعات لازم یازیریله اوزلدا نشر اولدولار . ایراندا رضا شاهین حکومتی دوره‌سینده کردلر چوخ ظلم اولدی که ، بو بیر آنجاق قیمیلدی . هر حالده اونلارین بیرلی تدریجی آرادان گتدی و بیری بیر عده‌لاری بعضی منطقه‌لره کوچ ایتدی . کردلرین بوتون مستقل و استقلالیت اوغروندا آپاردیقلاری مبارزه‌لر مورلری و حقیقی کرده خلقی بین روحی و بو کمک بعضی سیاسی باعث اولوب که اونلاردا محاربه‌دن سونرا کی دنیاده اوز حق لرینی طلب ایتمیشلر . شهریور ۲۵ ماوس ۱۹۴۵ بیر خبره گوره کرد ملتلرینین نماینده‌لری بوتون ماهیا دیسکو کنفرانسینه بین عضوی اولان دولتلره بیر نوت گوندرمیب ویلیه ایتمیشلر که کردستان خود مختار دولتی تشکیل اولونسون . نوتا دا دیمشلر که ایران ، عراق و ترکیه ده اولان کرد ملتی دولتی ملتی یاریم موئن در .

کردلرین جمعیتی

کردلرین سایه دایر دقیق آمار و صحیح احصائیه ایله یوخدور دینک اولار که کردستان کردلرینده سکز ملیون‌در .

بو ساحه ایله کردستاندان خارجده اولان کردلر بوخصوص اولن کرلرین یوزده ۳۹ ساحتده و یوزده ۲۵ جمیتدن ایراندا یوزده ۱۲ و یوزده ۲۳ عراقدا ، یوزده ۲۹ و یوزده ۲۸ سوریه ساحت و جمعیتلری کرد اولان یرلرده که جمعده ۸ ملیون یاریم کرد واردر .

کردلرین دیل و ادبیاتی

کرد ملی فارسی دیله عینا ملی چوخدور . اونون اوچ لهجه‌سی وار . بو لهجه‌لری وادر سکته عبارتدیر کورماجی (مکری و سالمانه) جنوب لهجه‌سی که سورانی یا بابان دیلی وار اولایر ... کرد ادبیاتی‌نین ... کرد دیلی قدیم آریائی دیللرین بیری ساییلیر ... کرد ادبیاتی ... داها چوخ شعر و اخلاقی ادبیات ... شاعرلر ... روزنامه‌لر ... کورمانجی لهجه‌سینده ... سورانی لهجه‌سی و عربی حرفلرله ... یازیلیر ... کرد دیلینده بیر چوخ روزنامه‌لر چیخیر .

کرد اخلاق و صفتلری

کردلار هرکسده اولان ایسانلار ... بیر صفت ایله مالک‌دیر . کردلرین قدیم سلطه‌لریله اولان چوخلو ایوراق گوزللری و نظافتی اولار ... کرد لر اوز آکین یرلرینی و باغلارینی ساخلادیقدا وقتی ... کرد اکینچی ... چوخ وقت آجیر محصول تولید ایدیر و عادت بو ایشه چالیشار . کرد عامه‌لری اول چوخ مشهور عشیرتچیدر . اونون ... دیلی دیل‌لرده دیلدیر . بوچوخ آنا کیلا هنقلی محاربه‌لرده آنا دیلدیر . بیر گوزل سلاحی هر بیر کیشیدن آرتیق عشق ایله اوغلانلارین بیر سلاح وار او دیرگه : محاربه بیر آنادان ... باشلیدر . هشته کردلر چالیشار ار محاربه‌لرده و ... حرب اسلحه‌سی و آن آنا حرفی ایله محل آپاریرلار . کرد لرده عینا قوت و زور اولان اونلار سعادتلی اولوب و تول عهد و قول لارینا وفا ایدیرلر . کرد آزادلیقلار و صحبت و دمیجیلیق ... بو کردلرین اوزلرینا نشان و ... اجتماعی بیر آنا ... کرد لر ... گلکسینده ... طبیعیدر و ... دولتلر ... سوره‌لار . اونلار هرحالدا ... اعتماد ایتملرینی ... آنجاق اونلارا ... بویوک ...

ترقیلیق دوام ایدیر

فریدون بازرگان ، شرح (یازان) و مترجم

اندونزی

شماره ۳۰

آبه محو ایدیلیرلر که گوردیم هانسی مملکه‌نین . و حلیفلرینه حاضیر گلیه اولور ؟

بوتون الهه و ملکه حقده بیرزارا ملکه یالک . وکلارین هانسی گونده ایله قایداریلار وارد . او به بوخصوصدا

بیر ۳ ملیون و آیری ایلچیلرین پسرلر ملیلرین وجودی مشخص‌دیر . چیرلوبله بهانه و سقطات اونلار و دیمیلاتیکین ماداقلارین همیشه سامراتی وزیری

اونلارون بعضی‌سی که چوخ گوزوم تمبیللر ولی امکانی تحصیل آپارمیلار . ها ، یالنیز دیلر که الله یا هلند هلکینی ، بو اونلارا حامی اولدیلار . اوزلدره ساخلایبلار . نوبه اونلار

هانسی ایشله اولدیغی میدانه‌گون بویوک و مستملکه‌لری ایله عهدیده اولمالار بیچاره نیشی برومدا ، ... اوز ولدان سیاسی و اجتماعی‌دن تصمیم اولونانی جبر ... اولان ...

عبدالله اسماعیل ابوبکر که بو گون اندونزیانین قهرمانلاریندان بیری ساییلیر و اوغلاندان آرتیقدیر ... اندونزی خلقینین ... ۵۰ میلیون ۷۰ ملیون نفوس ... سونرا ... استقلال ... بیر ... اندونزی ... آزادلیق اوغروندا ... جمهوری حکومت ... دول ایله ... انگلیس ... هلند ... اندونزی خلقی ... ۱۹۳۱ ... استقلال ... دولت ... ژاپون ... اندونزی ...

چیرینما قلیم

چیرینما اوره گیم دو گونه قلیم
گچمیشه دوشنه‌گینه یادا
اودلار توکمه‌سین او جالیب باشی
دیلیر شیرتی یو تورد یادا

§§§

سن ده بو الگرین یاش اوره گیله
حیدبه عشقیله یاش دیله گیله
آذر تبریزین دوز چوره گیله
بشین گوزل گوتمه مرادا

§§§

نه ایچون تمکین سن دی مبتلیم
یوخسا آیریلدی دیل سو گلیم
زلیخا جمالیم بیر شیرین دیلیم
آختاریر گوزلریم یوخدی بو یادا

§§§

بونی قالیب سو گلیم گرمی اوطاقلار
مشک عنبر عطریتی ساحلار
هالی یاشلی دوسلار عزیز قوناقلار
سیلیرم بو یردن گلنه یرصدا

§§§

گوزلریم ایسلادا یولوما تلتیشری
دوستلریمدن او قابینا گیری
یالینجا گورسه‌سن ثارلی دلیری
خاطره عزیزله تیز ـ تیز سال یادا

§§§

آه چکیب قم یثه چوخ باجیا یولا
آغلاسا سیز لا سایه ده نالا
چوخ چکمز چرین بله وصالا
دردیمی آتماز اولماز حددن زیادا

§§§

یار چالاندا اوره یارالاندا سن
تزه بو تو بونو تدین یارالاندا سن
یار گتدی هجره دوز آرالاندا سن
چکدیگین وصحکر گیتمه‌سین یادا

§§§

چین قورتولدا سان بو انتظاردان
بو قمدن ، کدردن بو آه زاردان
ال اوزمه ایستکلی وفالی یاردان
دولان آرخاسینجا دولان یادا

§§§

ثرلومدن چردی یامان آیریلیق
ایله‌دی تدبیس کمان آیریلیق
سیخادا حیثی زمان آیریلیق
ای گونول اونوتما یاری یادا

تبریز (عاشق حسین جوان)

م — ع فرمی

آذربایجانین ملی داستانلاری

لوکلارین چوق کله و هاره لارین ایشانماغا ساچمیلده ایتیجه ... یئنی حیات دورلاری ... کاریکیجه بیر سوزلر و داستانلار ده مفتین میله آرتیر وارتی گیتدی ... [illegible]

۳ — [illegible]

[illegible]

اندوزی

ایکیمی صفحه‌دن بقیه

[illegible]

آبونه چیلر هزه!

اگر روزنامه‌لریز وقتینده یئتیشمه‌سه اداره‌میزین دفترینه خبر ویریین.

اعلان

دکتر نجمی مسافرتدن قاییدیب و گوروشمه ... قبول ایدیر.

اعلان

چراغ برق اداره‌سینین ۳۴۸ نمره‌ده یازدیقی مکتوب موجبنجه کارخانه تازه برق ویرمکی قوه قطعه کوره قادر دگل بو مناسبتله یئنی برق چکمک اجازه‌سی هیچ کسه ویریلمیه‌جک اولدیغی گوره محترم خلقدن خواهش اولونور بو خصوصده اجرا کمیسیونا مراجعه ایتمه‌سینلر. ش ۸۳

ترجمه ایمنی ظفر ... — ... هوشیار

کوردلر

« داستان »

-۱۴-

هاسو:

مامه: زینه تولدی! آخ زینه تولدی
سویلیورسن اولی؟ آلدارمه، تولدوردی؟
پس گومک ایتمه‌دی، گولتی؟ طبیعت!
مگر بو صحنه‌لی تانری گورموردی؟

مامه:

محروم اولدی ماتمور، قیزیل گلیمدن
آه نامرد دشمنه لعنت مین لعنت
داغیلمیرسان هاسو نه‌دن سبب من!
آیا تانری ایتمیر منه بو ضربت!

§§§§

او گون که حیله‌گر قاری دشمنلر
قارا گونله ایله تابود ایدیرلر
بیزیم جوانلاری، مرد اوغول‌لاری
اتلیمی شرفتی، قیلولر هملر

§§§§

نور ... توزی یه‌ده
من دلنماه یاشایوب گون کچیرمیرسن
رقابت فکری ایله عمر ایلیرسن
یوردون اود دوتوب، یانار گوزلن

§§§§

ولی سن آموده گوزله باخیرسان
اتلوبی چتدیگی ... مذلت لره
طالعلر چنگنده ایله بیر وطنی
توش گلیر گوزله‌مین مشقت لره

هاسو:

. . . .

مامه:

هر گون آیسالالار اتلی شرفی
وطنی اوپراغی مین اهانت له
ولی سن باخورسان هیچ ده دیمیرسن
یاشارمی بیر ایگیت بو رذالت له

هاسو:

. . . .

مامه:

آه ... معلوم اولور که بولر هیچ له
بسر یئره باطلدیر، مگر انتقام
آه هاسو... آه هاسو منه جواب ویر
هر لحظه گتدیکجه من بوغالیرام

§§§§

شورای متحده خوزداری ... چورکچی خانه کارگرلرینین طرفیندن ... ایانه‌ی ...

... حسین‌زاده	۱۰۰	ریال
...	۱۰۰	«
دکتر علی ...	۱۰۰	«
...	۵۰	«
...	۵۰	«
اکبر ...	۵۰	«
...	۲۰۰	«
غلامحسین محمدزاده	۳۰	«
...	۳۰	«
... حسین‌زاده	۵۰	«
...	۵۰	«
...	۱۳۰	«
...	۵۰	«
میرمحمود ...	۳۰	«
...	۵۰	«
... صادق ...	۵۰	«
...	۲۰	«
...	۳۰	«
محمد آقا ...	۵۰	«
ابراهیم محمود ...	۴۰	«
ابراهیم ...	۵۰	«
علی ...	۶۰	«
...	۳	«
... اسماعیل ...	۳۰	«
حسین ...	۵۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۲۰	«
...	۲۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«
...	۲۰	«
...	۲۰	«
...	۲۰	«
...	۱۰	«
...	۱۰۰	«
...	۱۰	«
...	۴۰	«
...	۱۰	«
...	۱۰	«
...	۳۰	«
...	۳۰	«

علی اوغلی — کارگرلرین حیاتیندن

سوواریلمیش پولادلار!

-۲۳-

آمریکالیلارما بیز ایله ایشلردیلر، الله بیلان گوروشن ماکلارین ... [illegible]

[illegible]

آقای دکتر جاویدین مراغه‌ده ایشدیگی نطق

اول صحیفه‌دن بقیه

[illegible]

علاء نین فتنه‌لی تحریکاتی

اول صحیفه‌دن بقیه

بو خیانتلره مرتکب اولوبلار که یالنیز دار آغاجی ایله اونلارین جزالاندیرماق اولار.

بوتونله بله چوخ تأسف و تعجب اولونور که بوجور خائن منصرلر اختیارات و کامل آزادلیقلا اوز ایران برباد ایدن ایشلرینه ادامه ویریرلر.

بونلار وار قوه‌لری ایله چالیشیرلار ایرانین استقلالینی آرادان آپاریب و بو مملکتی بین‌المللی بیر کمیسیونین نظارتی آلتیندا قرار ویرسینلر و ایران ملتینی همیشه‌لیک منحوس ایدیجی استعمار سیاستلری زنجیری آلتیندا اسیر ساخلاسینلار.

بیز آذربایجان ملتی آدیندان ایسته‌ییریک که علاء فوراً احضار اولونوب و اوز خیانتلرینین جزاسینا چاتسین و منتظریک که آقای قوام‌السلطنه اوز حیثیت شخصیتینی قوروماق اوچون دولتلر و میزمالدا اوز حسن نیتینی آذربایجان ملتینه اثبات ایتمکدن اوتری بو مزدور جاسوسی فوراً احضار ایدیب و ایران ملتینین مقدراتیله اوینادیغینا گوره عدالت دیوانینا تسلیم ایتسین.

فرقه‌نین ... ...

مملکت خبرلری

اول صحیفه‌دن بقیه

[illegible]

دنیا خبرلری

[illegible]

دقت!

آذربایجان دموکرات فرقه‌سینین مرکزی کمیته‌سینین تبلیغات شعبه‌سینده خلقین استفاده‌سی اوچون بیر کتابخانه تأسیس اولونمالیدیر.

حرملی فرقه عضولرینین ملاقهمند اولانلاردان خواهش اولونور که اوز کتاب هدیه‌لرینی تبلیغات کمیته‌سینه اهدا ایدیب رسید آلسینلار. هدیه ویره‌نلرین آدلاری روزنامه‌ده درج اولوناجاقدیر.

تسلیت

آذربایجان روزنامه‌سینین ... ... مرحوم مرحوم احمد ... ... وفاتیندن نهایت درجه‌ده متأسف اولاراق آقای م. ع ... تسلیت عرض ایدیریک.